ประกาศชาวนา

ฉบับที่ 6

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2569 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 6 ฤดูนาปี 2569 : วันที่ 19 ตุลาคม 2569

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพการทำนาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวนาปีเรียบร้อยแล้ว บางพื้นที่ในเขตนาชลประทานเริ่มดำเนินการไถปั่นตอซังและเตรียมดินสำหรับการเพาะปลูกข้าวนาปรัง จากการสำรวจและติดตามสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูข้าว พบว่าโรคที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ โรคไหม้คอรวงและโรคเมล็ดด่าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิต โดยโรคไหม้คอรวงทำให้การลำเลียงอาหารไปยังเมล็ดลดลง ส่งผลให้เมล็ดลีบและน้ำหนักผลผลิตลดลง ส่วนโรคเมล็ดด่างทำให้เมล็ดข้าวมีสีผิดปกติ ส่งผลต่อคุณภาพเมล็ดและอาจทำให้คุณภาพผลผลิตลดลง โดยเฉพาะแปลงที่ยังไม่เก็บเกี่ยวและมีสภาพความชื้นสูง ซึ่งสภาพอากาศของภาคเหนือมีแนวโน้มฝนลดลง มีฝนฟ้าคะนองบางพื้นที่ อย่างไรก็ตาม สภาพอากาศที่แปรปรวนและความชื้นสะสมในแปลงนาที่ยังไม่เก็บเกี่ยว อาจเอื้อต่อการเกิดโรคข้าวในระยะออกรวงถึงระยะสุกแก่ จึงควรประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาและติดตามสถานการณ์โรคอย่างใกล้ชิด รวมถึงพิจารณาเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อข้าวสุกแก่เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงต่อความเสียหายของผลผลิต

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ดำเนินการสำรวจแปลงนา จำนวน 6 แปลง ในพื้นที่อำเภอป่าแดด อำเภอเวียงชัย อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่ลาว อำเภอแม่สรวย และศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย โดยข้าวในแต่ละแปลงมีระยะการเจริญเติบโตแตกต่างกันตามช่วงเวลาปลูก ตั้งแต่ระยะแตกกอจนถึงระยะออกดอกและออกรวง จากการสำรวจพบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และเพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก รวมถึงพบศัตรูธรรมชาติหลายชนิด โดยยังไม่มีข้อมูลรายแปลงที่แสดงความเสียหายรุนแรงจากแมลงศัตรูข้าว อย่างไรก็ตาม ควรติดตามสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูข้าวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโรคไหม้คอรวงและโรคเมล็ดด่างในแปลงที่เข้าสู่ระยะออกรวง เพื่อให้สามารถประเมินสถานการณ์และดำเนินการจัดการได้อย่างเหมาะสม

ลักษณะอาการของไหม้คอรวง

ลักษณะอาการของโรคเมล็ดด่าง

"เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ"

จุดที่ 1 ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

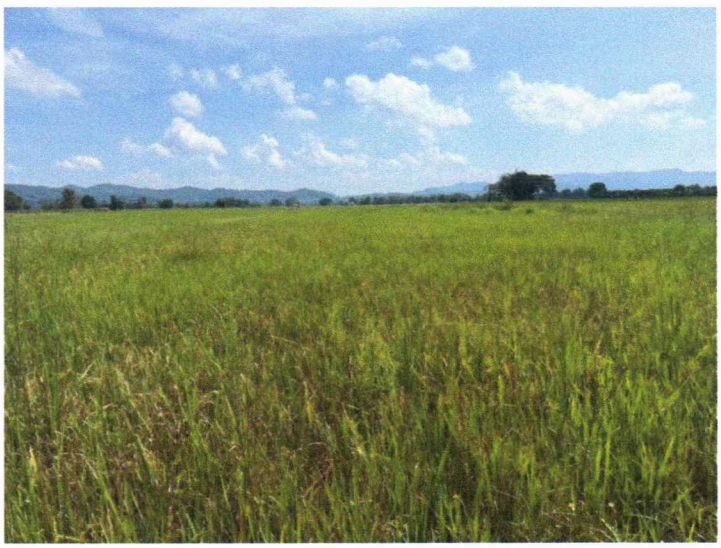
แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.542156 ลองจิจูด 99.985010 สำรวจเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2569 เวลา 10.45 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศเย็น ข้าวอยู่ในระยะออกรวง (ภาพที่ 1) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 37.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 115.20 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ไม่มีน้ำในแปลงสำรวจ

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 16 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 3 ตัว ด้วงก้นกระดก 5 ตัว และแมลงปอบ้าน 1 ตัว สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว ไม่สามารถใช้สวิงโฉบแมลงได้ เนื่องจากข้าวอยู่ในระยะใกล้เก็บเกี่ยว

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.893687 long 99.941378 สำรวจวันที่ 19 ตุลาคม 2569 เวลา 12.59 น. อากาศร้อนอบอ้าว ท้องฟ้ามีเมฆมาก ข้าวอยู่ในระยะตั้งท้อง (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญสมบูรณ์ดีพบวัชพืช ได้แก่ หญ้าข้าวนก และวัชพืชตระกูลกก

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 15.10 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 99.20 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ไม่มีน้ำในแปลงสำรวจ

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 12 ตัว พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 4 ตัว ด้วงก้นกระดก 2 ตัว และแมงมุมขาสั้น 2 ตัว สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 75 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 30 ตัว และตั๊กแตนหนวดสั้น 5 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 10 ตัวและแมลงปอเข็ม 10 ตัว

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.832198 long 99.764670 สำรวจวันที่ 19 ตุลาคม 2569 เวลา 13.56 น. อากาศร้อน ท้องฟ้ามีเมฆมาก ข้าวอยู่ในระยะตั้งท้อง (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 30.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 77.70 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ไม่มีน้ำในแปลงสำรวจ

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 10 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 6 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 6 ตัว และแมงมุมขาสั้น 2 ตัว สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 22 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 8 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 10 ตัว แมลงปอเข็ม 6 ตัว แมงมุมขายาว 6 ตัว และจิ้งหรีดหางดาบ 2 ตัว

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 4 ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ข้าวเหนียวลืมผัว โดยวิธีการหยอดข้าวแห้ง เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่สูง พิกัดแปลง ละติจูด 19.716499 ลองจิจูด 99.527524 สำรวจเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2569 เวลา 15.48 น. อากาศร้อนจัด ท้องฟ้าโปร่ง ข้าวอยู่ในระยะตั้งท้อง (ภาพที่ 4) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสุ่มสำรวจต้นข้าว จำนวน 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 18.40 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 84.40 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart: LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ไม่มีน้ำในแปลงสำรวจ

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

จากการสุ่มนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมงมุมขาสั้น 6 ตัว สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 19 ตัว และตั๊กแตนหนวดสั้น 3 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ มวนเขียวดูดไข่ 2 ตัว และแมงมุมขาสั้น 2 ตัว

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 5 ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 3 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ น่าน 59 โดยวิธีโยนกล้า เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.765588 long 99.729294 สำรวจวันที่ 19 ตุลาคม 2569 เวลา 14.24 น. ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 5) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 15.00 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 64.30 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 6.35 เซนติเมตร

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 14 ตัว พบศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 4 ตัว ด้วงก้นกระดก 2 ตัว และแมลงปอเข็ม 2 ตัว สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 12 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 7 ตัว และเพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 13 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ มวนเขียวดูดไข่ 2 ตัว และแมงมุมขาสั้น 2 ตัว

ภาพที่ 5 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 6 ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 1 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 โดยวิธีการปักดำด้วยแรงงานคน เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.529603 long 99.740285 สำรวจวันที่ 22 ตุลาคม 2569 เวลา 08.15 น. (ภาพที่ 6) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

ไม่สามารถสุ่มสำรวจข้อมูลในแปลงนาได้ เนื่องจากข้าวอยู่ในระยะออกดอก

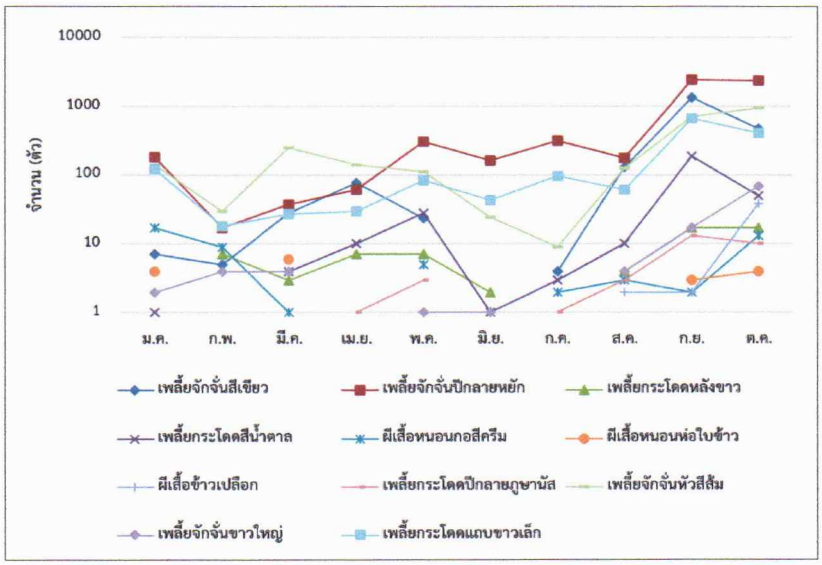
โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

ไม่สามารถสุ่มสำรวจข้อมูลในแปลงนาได้ เนื่องจากข้าวอยู่ในระยะออกดอก

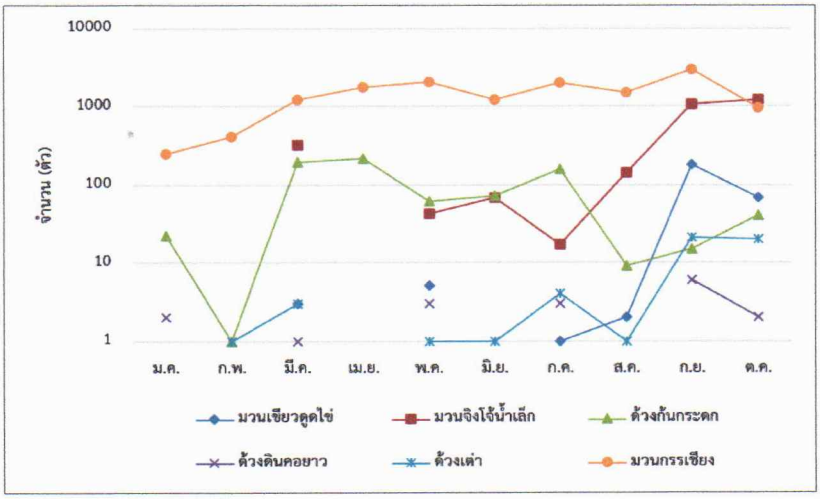

ภาพที่ 6 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 22 ตุลาคม 2569 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม และเพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก (ภาพที่ 7) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกรรเชียง รองลงมา คือ ด้วงก้นกระดก และมวนจิงโจ้น้ำเล็ก (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 22 ตุลาคม 2569

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 22 ตุลาคม 2569